Ч. 182 (12.548). Львів, неділя 17. серпня 1930. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Балтик чи Чорне Море?

Важка проблема. — Ліки на рану. — Коридор у коридорі. — Кочубей і його „концепція". — Мирний шлях і войовничі приятелі.

Катовиці, 12. серпня 1930.

I.

Знаменито поставлена німецька пропаганда зуміла зосередити увагу політичних умів світу на справі перерізання Німеччини т. зв. „польським (данціґським) коридором". Не треба бути аж пильним пресовим консументом, аби знати, що справа морського побережа Польщі висунулась тепер на чоло актуальних політичних питань і стала теж першим пунктом популярної вже сьогодня програми ревізіонізму, себто поправи всіх недоречностей версальського трактату.

Одна і друга сторона, себто як німці, так і поляки ревно працюють над тим, аби зєднати для себе опінію політичного світу. За останній час просто кишить у пресі від статтей, в яких обговорюється надбалтійська німецька болячка, ба, є вона навіть темою окремих книг, усе частіших гостей на книгарському ринку.

І вже саме гостре зактуалізування цієї справи, саме усанкціонування знаку запиту там, де його Польща не хоче бачити, вважаючи свій доступ до Балтику остаточно вирішеним та передумовою не тільки престіжу, але взагалі самостійного державного істнування, за який то доступ готова боротись на смерть і життя, — вже те саме є чималою побідою німців. Колиж додамо до цього, що теж західно-европейські політики, як теоретики-публіцисти, так і практики, виявляють у цьому напрямі в більшости фільонімецькі тенденції, тоді зрозуміємо острах польських публіцистів і намагання дорівняти німецькій пропаґанді контрпропаґандою.

Правду кажучи, ціла міжнародня ситуація укладається щораз корисніше для німців. Недавні вороги шукають способів пригласкання німецького велитня, зрозумівши, що задалеко загнались у версальських пунктах.

Пригадаймо відповідь сьогоднішнього брит. канцлера (мін. скарбу) Ф. Сновдена, тоді ще тільки як посла, на питання, поставлене в 1923 р. в англійському парляменті, що — мовляв — булоб, колиб були німці в останній війні побідили?

„Не знаю — казав він — цього, але можу сказати, що Німеччина зробила, коли перед 50 роками перемогла Францію. Вона не забрала ніяких французьких провінцій і не знищила франц. народнього майна; вона вправді відібрала дві французькі провінції, але ті, які Франція мала літ 200, а які 800 літ були німецькі. Населення тих провінцій було в 90 проц. нім. походження і нім. мови. Німеччина наложила на Францію 5 міліярдів, а не 132 міліярди відшкодування; вона не знищила народнього кредиту Франції. Я не знаю, що булаб Німеччина зробила, але одно знаю: вона не булаб аліянтам накинула мира, який був би більше брутальний, несправедливий, безчесний і визиваючий та викликав довшетріваючу ненависть, як мир аліянтів, тих аліянтів, які запевнювали, що заступають вищі ідеали і мають іншу ментальність, ніж німці".

Автор цих слів є сьогодня при владі. А Мекдональд вибрав місцем відпустки Німеччину і є гостем німецьких міністрів.

Не треба пригадувати відношення вождя італійського фашизму до німців і їхніх політичних дезідератів?

Навіть у Франції все більше розвівається кривавий туман останньої війни, а приязнь з Німеччиною є питанням найближчої будучности, нехай вона і захована за ширмою Бріянівської Паневропи чи чого іншого.

„Признаю слушність п. Арнольдові Рехберґові — сказав вдохновитель франц. міністерства закорд. справ і політ. редактор „Матену" Юлій Саервайн, — який голосить, що порозуміння французько-німецьке є основою цілого европейського поступу". А треба знати, що Рехберґ — це відомий німецький націоналіст, який порозуміння німців з французами ставить у тісний звязок з ревізією східних кордонів Німеччини на користь останньої.

II.

Розвязка питання доцільности чи недоцільности істнування „коридору" є — до речі — нелегка, бо і сьогоднішній його власник і німецький рефлектант для доказання слушности своїх прав висувають поважні арґументи. Тому поміж теоретичними спробами цієї розвязки, якою займаються визначні публіцисти Европи, найбільш популярні є ті, які намагаються вдоволити обі сторони, як прим. концепція політичного зневтралізування коридору або наділення Польщі іншим виходом у море (Клайпеда, **федерація з Литвою чи з Україною**).

В останніх днях виступив ще з одною концепцією загально відомий французький публіцист Д'Ормессон на сторінках **„Revue de Paris"**, який пропонує віддати німцям суверенність над одним або двома зализничими шляхами, які ведуть із Німеччини через коридор до Східної Прусії. Очевидно і ця концепція, диктована бажанням справедливої розвязки наболілого питання, за яким скривається привид нової военної заверюхи, викликала спротив як у німців, так і в поляків. **„Voss. Zeitung"**, просто питається: Чому не навпаки? Чому не залишити Польщі одну або дві комунікаційні дороги до моря, аби зєдинити розірвані частини німецької держави?...

Правда, паперові концепції, ґазетні полеміки — це тільки ідейна атака на уми міродатних чинників, це психольоґічна підготовка на той мент, коли це питання стане у весь зріст і як зріле домагатисьме остаточного вирішення. Одначе нічого перечити, що вже сам хід теоретичного суперництва на півн.-заході Польщі представляє для нас, українців, великий інтерес. Не лише тому, що з ним вяжеться посередньо справа ревізії постанов версальського трактату, справа меншостей, справа границь і престіжу сьогоднішньої Польщі, в якої кордонах находиться частина українських земель та вимоги більшої концентрації активних польських сил на „західних кресах", але ще задля чогось.

III.

Минулими роками і в німецькій і в польській пресі (очевидно, в першій як чемна пропозиція, а в другій як опрокидування її) дискутувалась справа **заміни Польщею Балтику на Чорне Море, Ґданська і Ґдині на Одесу.** „Морже", орґан „Ліґи Морської", який є трибуною морських аспірацій Польщі, обговорював навіть цю пропозицію у циклю статтей.

Одначе міжнародня дискусія на тему „коридору" не пішла по лінії „південної концепції", може тому, аби не комплікувати справи інтервенційним голосом Радянського Союзу.

Аж при кінці минулого місяця оголосив статтю в зах.-европейській пресі осілий у Парижі еміґрант, кн. Кочубей, якого ця преса охрещує гарним знавцем російських, українських і польських відносин. У тій статті він висунув як лік проти рани „коридору" знов федерацію Польщі з Україною і доступ першої до Чорного Моря через нашу національну територію.

„Колиб аліянти — пише він — були знали історію Польщі, тоді булиб теж знали, що **Польща без запілля України і без виходу на Чорне Море**, а туди до Дарданель, є **нежиттєздатна.** Вони створили Польщу між Німеччиною і Радянським Союзом, Польщу, яка є надто слаба, аби сповнити вложену на неї аліянтами ролю... Через те стан, витворений на побережі Балтійського Моря, є постійною загрозою европейського мира. Є очевидне, що ніякий німецький уряд не може погодитись і не погодиться на роздертя Прусії на дві частини. Самозрозуміле, що всяка німецька влада скористає з кожної нагоди, аби цей стан змінити. У XX. стол. неможливо вимагати від модерної 70-міліонової нації признання такого понижаючого насильства... Ніяка Ліґа Націй і ніякі сентиментальні міркування не зможуть усунути цього зрозумілого факту".

І кн. Кочубей пропонує на закінчення своїх виводів ось що: німецький і польський уряд випрацюють політичне й господарське порозуміння і на основі його Польща зверне Німеччині „коридор". Теж і Ґданськ, що його в гротесковий спосіб відділено від Німеччини, буде їй негайно повернений. Натомість Німеччина признасть своїм політичним сусідам торговельний шлях до Балтику. Вона поможе теж **злучити Україну з Польщею** в такій формі, аби обі держави творили разом федерацію...

З цих виводів князя Кочубея ясно виходить, що він сам, беручись учити аліянтів історії Польщі, мало цю історію знає. Колиб знав, то ледви чи голосив би такі теорії.

Розуміється, **колиб Польща втратила балтійське побереже і колиб дальша боротьба за його посідання була безнадійна, тоді спрямувалаб вона свою експанзивність на південь, аби добитись бодай до Чорного Моря.** Та чи тоді булаб вона сильніша і моглаб сповняти вложену на неї аліянтами місію — про це саме історія Польщі може багато сказати.

Та поки „Кочубеївська концепція" не стала темою ширшої міжнародньої дискусії, поти й ми можемо її тільки спокійно зареєструвати.

Польща занадто кріпко сіла на березі Балтійського моря і занадто добре розуміє його цінність, аби мирним шляхом захотіла з нього зрезиґнувати. Не зрезиґнують із своїх претенсій і німці і багато ще друкарської фарби піде на висвітлювання державної приналежности у майбутньому справи сьогоднішнього польського Поморя. Аж... поки не повіє іншим вітром.

Офіцир авіят. **Rumpelstilzchen** у своїй книжці **„Der Schmied Roms"** оповідає ось що: Ґен. Кастелльо, б. головноком. 2-ою італ. армією, зявившись у 1925 р. у Берліні, заявив ґен. фон Крамонові, нім. делеґатові при міжсоюзній розбр. комісії дослівно: „Промовляю в імени Муссолінія. Коли німці забажають виборти свою вільність, направити свої ідіотичні границі, тоді Італія віддасть все потрібне до їхньої диспозиції. Цього дня будете мати зброю й амуніцію, танки й аероплани. Вистане одно ваше слово"...

Так було в 1925 р. А тямити треба, що тепер „іль дуче" Муссоліні є ще більше фанатичним ворогом Франції і прихильником німців, як це було раніше.

Як бачимо, не так воно важко, аби новий вітер, який повіє, приніс із собою знову военну бурю, дарма, що Німеччина, якби здавалось здемілітаризована до краю, стережена під тим оглядом чуйним оком диктаторів Версалю і рід них закукурічених пацифістів із лівих політичних партій. Войовничих друзів вона все найде.

Покищо німецька дипльоматія виявляє свій хист в осягах політичних сукцесів при зелених столах, мирним шляхом, хоч і не залишає нагоди, абы бойким тоном час до часу не сколихнути мирно дрімаючого плеса Европи. „Кордони накреслені несправедливістю не встояться супроти раціональної волі життя", або „Віримо, що наспіє день, в якому боротьба за право виззволить Німеччину й Европу", — ось вимімки з гомінкої мови мін. Тревірануса в мин. неділю на академії в Берліні, посвяченій польським західним „кресам".

Тому то й песимісти добачують в істнуванні „коридору" Ахілеву пяту мира...

Silesianus.

—o—

Похід латинізації.

З приводу скликання Синоду львівської латинської архидієцезії.

В днях 23., 24. і 25. вересня ц. р. відбудеться у Львові Синод львівської латинської архидієцезії, який радитиме над поширенням і поглибленням римо-кат. костела на нашому терені. В Синоді візьмуть участь усі римо-кат. церковні достойники, численні професори університету і поодинокі священики. Наради відбуватимуться в латинській катедрі, а проводитиме їм митрополит Твардовський або його заступник, епископ-суфраган і ґенеральний вікарій на цілу архидієцезію д-р Лісовський.

В розпорядку, яким скликано цей Синод, датованім в Оброшині 16. липня ц. р., пригадує митроп. Твардовський на вступі, що останній Синод львівської латинської архидієцезії відбувся ще перед 125 роками, за часів архиепископа ґр. Вацлава Сераковського. А дальше описує, якто його незабутній попередник, пок. архиепископ Більчевський, працював на свому становищі і згадує, що він приготовив був уже все потрібне до скликання дієцезіяльного Синоду, але тому перешкодили воєнні часи.

Для нас будуть найцікавіші дані, що ілюструють успіхи праці архиепископа Більчевського. *В цифрах діяльність архиеп. Більчевського представляється так: Число священиків римо-кат. обряду зросло за нього на 200, нових латинських парафій та експозитур основано 117, збудовано 328 костелів і каплиць, а при більших костелах позакладано захоронки для дітей, ведені всюди СС. Служебницями.* Це цифри подані вперше офіціяльно і вони говорять промовистою мовою самі за себе.

В тому самому напрямку праця ведеться тепер дальше, тільки в ще більше сприяючих обставинах, бо під опікунчими крилами польської державности. Скликаний на вересень Синод має саме поглибити шляхи такої праці, як це й видно з обіжника митр. Твардовського, в якому м. ін. сказано: „Синод, що його маємо намір відбути в цьому році, має дальше вести це Боже діло (себто продовжати акцію архиеп. Більчевського) і має створити гармонійну синтезу нашої спільної праці і наших намірів на будуче. Має він для нас бути родом ґенеральних реколекцій, в часі яких матимемо багато нагоди і до горячої молитви, аби собі виблагати поміч Того, без котрого марні були б найбільші наші зусилля і наші жертви. Так зможемо поважно вникнути в себе, аби провірити що і як досі зроблено і передовсім, які були хиби і недомагання в нашій праці"...

„Опіка" візитатора Кестліха над українськими ґімназіями в Коломиї.

Необхідність травневого державного перевороту в 1926 р. пояснював маршал Пілсудський тим, що за часів всевладного вшехпольського панування за багато вже накопичилось було кривд, надужить і несправедливости та тому всьому треба було зробити вже раз кінець.

І дійсно після перевороту наступила ґенеральна провірка „діяльности" більш і менш відповідальних менерів передтравневого вшехпольського режіму, але досі залишилися цілі ділянки, де нічого не змінилося. Першою із них є шкільництво. Персональні зміни зроблено тільки в найвищій ієрархії (міністри й куратори), а властиві керманичі шкіл — візитатори й інспектори, лишилися нам у вшехпольській спадщині.

Нині хочемо додати до численних матеріялів із цього загумінку один новий приклад. Бувший начальник львівської кураторії Сосніцький відходячи зі свого становища встиг підшукати гідного себе наслідника п. Кестліха, бувшого директора ґімназії в Бережанах, якого зробив візитатором. Для нього він поліпав на деякий час за помешкання в *українській* академічній ґімназії у Львові (!), а в заміну за те п. Кестліх стежив, що діється в українській ґімназії.

Приїхав він на візитацію українських ґімназій у Коломиї. Сідає мовчки на лекції і безконечно пише. Вся його мета — виказати, що вчителі не вміють учити, а учні не вчаться. Нині кожний візитатор має свою методу і коли приходить, заводить її, касуючи методу попередника. Ніхто не вгадає, якому і як догодити.

Остентативно вороже відношення п. Кестліха виявилося особливо при матурі учениць ґімназії „Рідної Школи", про що свого часу була згадка в „Ділі". Небувала річ: візитатор *3 годині* сидить у клясі, де 9 учениць пише матуральні задачі, ходить поміж лавки, стає поза плечима абітурієнтки, дивиться цікаво в її працю, робить заваги. Як педаґоґ він сам повинен розуміти, чи можна при якій контролі спокійно думати. Він сам певно не написав би вправи, якби „начальство" стояло над ним за плечима!

При устній матурі п. Кестліх не посоромився виявити свій антисемітизм. Одній абітурієнтці дозволив він собі поправити вислід математичної вправи з „дуже добре" на „недостаточно" закидаючи їй відписання. А коли учениця при устних відповідях дала доказ прегарної підготовки, він „відбив собі" це з історії — довівши її своїми запитами до „недостаточно". І це все тільки тому, що вона жидівка в українській ґімназії. Польському педаґоґові, що називається „Кестліх", це зовсім не личить...

Українська державна ґімназія в Коломиї теж відчула опіку п. візитатора. Директор цієї ґімназії п. Котецький старається прислужитись „власть імущим". У квітні 1930 р. він повідомив Кураторію, що один відділ у ґімназії відпадає, хоча заздалегідь ніхто не міг угадати, скільки буде зголошених учнів у червні.

В українській державній ґімназії в Коломиї спенсіоновано проф. Йосифа Чайковського на 1 рік перед повними літами служби, проф. Степана Михайлюка на пів року перед повними літами перенесено в лодську кураторію, а проф. Дмитра Николишина у 20-тім році служби перенесено також у „стан нечинний" без ніяких пояснень. За о. Капустинського йде „переписка" між кураторією й епископським ординаріятом, бо кураторія домагається відібрання йому права навчання релігії. Невиключені й дальші несподіванки.

Віддавна просили учні свого директора, щоби позволив їм зорґанізувати „Пласт". Директор полагоду цієї справи відкладав, а вкінці казав собі предложити список учнів, що хотять зорґанізувати „Пласт". Учні дали такий список і не вижидаючи рішення — почали орґанізувати „Пласт". Довідалася про це поліція. Ініціяторів поарештовано за *тайний* „Пласт" і справу передано до прокураторії. Прокураторія і суд не найшли в цьому нічого протизаконного і всіх арештованих (за вимкою одного) випущено на волю. Та бажанням п. Кестліха було, щоби там, де прокураторія і суд не найшли ніяких провин, найшли їх доконче учителі своєї української ґімназії та найсуворіше покарали учнів за приналежність до такого товариства — видаленням зі школи. Бажаючи за всяку ціну довести до масової масакри української шкільної молоді — приїхав сам п. Кестліх на дотичну дисциплінарну конференцію і конференція рішила: повторити найстрогішу загрозу. Це мабуть не вдоволило п. візитатора і ось бачимо наслідки його невдоволення — згадані звільнення вчителів...

Один з батьків.

Серед хорватів.

Бувший міністр, хорват Косутіч, хотів виїхати до Америки, але югославянська влада не дала йому пашпорту, бо має докази, що Косутіч мав намір розпочати в Америці серед хорватів акцію проти Югославії.

У Шікаґо відбувся під проводом професора Горвата конґрес хорватів, на якому ухвалено вислати до Союза Народів меморіял у справі переслідувань хорватського народу в Югославії. В меморіялі доказується, що серби в боротьбі проти хорватів не перебирають у засобах та навіть вбивають визначних хорватських діячів.

—o—

Бурма дістає автономію.

АТЕ. Льондон. Предбачена в комісії Сімона автономія для гіндуської провінції Бурма введений декретом віцекороля в життя. Провінцію Бурма відлучено від інших провінцій Індії та надано їй самоуправу й ґубернатора. Ґубернатором іменований гіндус Мaунг-Гія.

Е. ЧУЧМАН. 5)

Між бойками.

Прогулька на Тростян, штудерний рибалка, Буда-Пешт на Тростяні, „Маздазнан", фестин на Бескиді і його необчислені наслідки.

(Докінчення.)

Прочуняли ми трохи та починаємо розглядатися по околиці. Онде бовваніє Парашка зі своїми посестрами, звідти виставє Маківка, а перед нами, як на долоні, Славсько. Шукаємо за Буда-Пештом, що обіцяв ґазда, крутимо льорнеткою на всі сторони, нічого підозрілого не видко. Нараз Олекса кричить, що бачить, ми всі звертаємо голови в ту сторну, але нічого не бачимо. Нещасний, не поміг йому і „Маздазнан" — у нього фата-морґана.

Мусимо як стій вертати. З гори у долину справа лекша, тому скоро були ми вже знов коло ґазди, що показував нам дорогу. Питаємо, де він бачив той Будапешт? — „Та я, каже, сам не бачив, але чув, як якісь цеські пани (прогульковці) говорили між собою, що бачили через шкла". Чи не так як з тими локшинами? Казав якийсь халасун: але добрі локшини. А тиж їх їв? Та я не їв, але бачив через вікно як жид їв.

Показав нам ґазда найближчу дорогу до джерельця, а ми лишили йому всю ковбасу і бриндзю з паприкою, яку ще мали в запасі (нехай, думаємо, мучиться також) і пішли шукати тої „живущої і цілющої водиці". Вже думали, що вийде як з тим Будапештом, але таки найшли і почали пити. Скільки ми тої води випили не буду оповідати, одно хіба скажу, що той хлопчина, який при іспиті з природи на питання: „скільки ведер води може випити слонь?", відповів „міліон" і зрізав, упав жертвою заскорузлости педаґоґів, які певно ніколи не були не тільки на Тростяні, але навіть на Підлиссі.

Ми вже знову на тому самому місці, де рано „робили снідання". Нема тільки того леґіня „з пстружком", ну, і бриндзі з паприкою, яку ми так легкодушно залишили „ґазді з Будапешту". Бачимо, ґазди зїзджають з гори з кльоцами. Нараз з боку надїхало авто. Цілком правдиве авто у цих сторонах. Коні одного ґазди налякалися, скочили в бік, а ґазда як не гукне за шофером: „Ей ти, смерекаб тя втяла, ти хіба не знаєш, куда кулея їздить?" — Видно не тутешній, — обяснюємо ґазді, — коли не знає.

Цілий тиждень мав я той Тростян у ногах і жадна сила не була би вигнала мене на якусь дальшу прогульку на верхи, якби не чеський фестин на Бескиді. Раз у рік справляють чехи фестин на самій границі. Зїзджаються гості з усіх сторін і бавляться. А що наші люди також не проч попити чеського вина, то і з нашої сторони не бракло гостей. Чехи (якісь власники винниць) привезли зі собою дві великі бочки вина, поставили коло самої границі, причепили до бочок ґумові „шлявхи" і передали їх на нашу сторону. Хто хотів, точив собі вина скільки влізло і пив, як пють наші, коли задурно.

Був між нами і той придніпрянець, що я про нього згадував. — Той — думаю — зараз „насмокчеться", а він тільки ходить сюди-туди і навіть не рушить.

— „Вчом дело"?, Ніколай Павловіч? (так велів себе звати), — питаю його, — чи може разом з ґаздами присягли?

— „Ні, каже, я „ваапще" не пю".

Роблю дуже здивовану міну, а він мені обяснює: — Я, пити, сам не пю, хіба часом ради праздничка чарку-дві. Якже випю я ту чарку-дві, то з мене „делается" другий чоловік, а вже той „другий чоловік" як зачне пити, то пиши пропало. Але я сам ніколи, хіба чарку-дві, ради праздничка".

— А якби так, замість цього чеського вина, поставив хто ґаліційського коняку в девяностошесть ґрадусов?, чи видержалиб?, питаю

— „Может быть да, может быть нет", відповів Николай Павлович і сплюнув. Бачу я, що він терпить муки Танталя і дав йому спокій.

Спочатку стражники дуже вважали, щоби часом хто не переступив границі. Але пізніше, коли п. комендант пішов на „патрулю", вино одним махом перечеркнуло всі кордони і перетяло „шлявхи".

Вже смеркає, гості розїзджаються — хто домів, хто до „риґи", а чехи бачуть, що ніхто більше не пе, взяли „шлявхи" і почали кропити вином „галицьку землю". Нараз метушня. Це Николай Павлович, бачучи таку розтратність, не видержав, припав до лона неньки-землиці, „присосався" до чопа і пе, пе... до „безконечности".

Якось на днях стрічаю у Львові свого приятеля, що гостив мене у Т-ці. Розпитую про всіх знакомих і про Николая Павловича згадав.

— Та нема ще його, — каже, — є тільки той „другий чоловік". Сам він поверне мабуть аж по новім році, а той тимчасом уже пропив моє дерево, що я йому дав зробити меблі.

— Маєш тепер „реґрес" до чехів — кажу, — тільки вважай, щобись не наробив якої халепи та не попсув добросусідських відносин, бо тоді „Карпательстан" буде загрожений ще й з третьої сторони.

—o—

Маячення хворої голови.

1748 передплатників і „пособіє со сторони".

„Русскій Голос" догадався, що треба щось і якось відповісти на статтю у „Ділі" п. н. „Провокація" з 8. ц. м. і в останньому числі з 14. ц. м. провокаційно маячить далі про посторонню „поддержку" незалежної української преси. Без „поддержки со сторони" (лепече далі орган кацапських недобитків) не могло би істнувати от хочби й — „Діло", яке має всього на всього... 1748 „подпісчиков". Це, мовляв, само „Діло" „удостоверіло нотаріяльним актом". Що і як, звідкіля ця цифра 1748?! Це ті передплатники, які взяли участь у конкурсі „Діла" на премію, приславши в зазначеному речинці передплату на означений термін! Сиромудрий „Русскій Голос" знає напевно, що тих 1748 учасників конкурсу — це взагалі єдині передплатники „Діла" і тому маячить далі: „Діло" — мовляв — видається за гроші УНДА, а УНДО звідкіля має гроші?! — Ми дуже добре розуміємо, що редактори й видавці „Русского Голосу", для яких і число 1748 передплатників є недосяжною мрією, не можуть уявити собі, що якабудь ґазета може мати — не більше передплатників, — стільки, аби не потребувала „поддержки со сторони". Якже теж без такої „поддержки" може істнувати на світі людська партія, коли ніяка кацапська втриматися без „поддержки" ніколи не могла і не може?! Але це наших „русскіх" не бентежить: вони є свято переконані, що „самостійнікам" „почва ісколызает із под ног" і що єдине їх („самостійніков") спасення, це та „русская кров", яка течот в українських жилах: длятого і в українців „ґде то припрятано человеческое ліцо", треба лише пошукати за ним і витягти його на верх — а тоді все буде гаразд!!... Бідні, хворі люди...

Напад під Бібркою і — оо. Студити.

„Централя української сепаратистичної роботи!" „Куліси нападу під Бібркою і інших саботажових виступів!" „Що роблять українські монаші чини?!" Під такими сензаційними наголовками інша недужа ґазета гатить ревеляціями, аж наляканому смертникові дух запирає: найдено кермуючий центр терористичної і взагалі всієї протидержавної української робсти. Цим центром є... монастир оо. Студитів в Уневі, перемишлянського повіту, а головним вождом терористичної акції і т. д. (командантом УВО?!) є не менше ні більше, як — ігумен оо. Студитів, о. Климентій Шептицький!! Не вірите? Прочитайте вчорашній (з д. 15. ц. м.) „Львовскі Курер Поранни", двошпальтові „ревеляції" на 1-ій сторінці, вадруковані для підкреслення ваги справи шрифтом курсивою. Буквально: „В унівськім монастирі — як оповідають про це доокотичні русини і поляки — находиться центр української сепаратистичної роботи. *Там має формуватися програма противольської акції* (!!)".

Докази: у біжучому році уладжено в Уневі літній табор ославленого „Пласту" і то „головно з цією метою" (чуєте? — Ред.), щоби „при цій нагоді" могли зїхатися туди „визначні сепаратистичні діячі і затіювати свої замисли та опрацьовувати пляни". Ґеніяльний ревелятор додає таємничо: „деякі назвиська є відомі!..." Дальші докази: всі недавні саботажеві акти доконано в колі, якого центром є Унів. Можна це перевірити циркле́м на мапі. Пластуни з табору новиків в Уневі виходять „ґрупами по кілька і кільканацять типів", щоби робити „досліди над тереном і розвідку" („виводи"), але і цього ще мало, бо новітній ендецький Шерльок Холмс жмурить очі та злобно підсміхаючися питає: „...а що роблять ще?!" Він знає, але не скаже...

Видно, що догадувався цього лише староста в Підгайцях і арештував один гурток пластунів та відставив поліціянтами до місця замешкання. Аж ось тоді шойно вилізло шило з імшка: сам митрополит Шептицький (мабуть аби ратувати з халепи свого брата, о. Климентія?!) рішив — так запевняє „Львовскі Курер Поранни" — інтервеніювати у премера Славка в справі („арештою дуже делікатної") поведінки підгаєцького старости... Очевидно, що „публична опінія" (читай: редактори „Львовского Курерка") є надзвичайно занепокоєна і обурена, бо чи видали і чували ви таке, аби „під крилами монастира" міг істнувати один з літніх таборів українського молодечого скавтінґу!... І „занепокоєна опінія" домагається „негайних вияснень".

— Не маємо жадних уповноважень ані від оо. Студитів, ані від Головної Управи „Пласту" „вияснювати" панам із „Курера", які і так чейже мають такі чудові і всесторонні інформації, що пояснень не потрібують. Дозволимо собі лише порадити на власну руку редакції „Львовского Курера Пораннего", щоби того самого ґеніяльного репортера, що вшкварив „ревеляцію" про „сепаратистичну централю" в Уневі чи під Уневом, редакція вислала до б. єзуїтського городу (тепер Костюшки) у Львові, де щоденно в гарну погоду тьма дітей робить надзвичайно підозрілі „досліди над тереном" і „розвідку" (сиплять пісок та бавляться у піжмурки). А що недалеко є св. Юр — то й тема для найближчої статті зі серії „сензаційних ревеляцій" знаменита!...

...Бідні, хворі люди...

Заговір проти Сталіна.

„За Свободу" пише, що вісти про заговір проти Сталіна, які поширились у Берліні, потвердились. Згідно з відомостями з Парижа, за участь в цьому заговорі в Москві арештовано весь командний склад 18. полку червоної артилерії. Про цей заговір писала і „Красная Ґазета", яка твердить, що учасники заговору належали до правої опозиції. Жадне із радянських посольств не заперечило цієї вістки про заговір.

Троцький у Францесбаді?

АТЕ. Відень. З Братислава подають, що один з місцевих щоденників помістив відомість, начеб то Троцький у переїзді до Францесбаду був у Братиславі. Чеська влада повідомлена про переїзд Троцького, який подорожує інкоґніто. Щоденник твердить, що Троцький має стрінутись у Францесбаді із Чічеріном і Луначарським та переговорювати з ними про поворот до СРСР.

Перед червоним судом.

Досі подавали ми відомости із нерадянських джерел про боротьбу українського селянства проти насильної колективізації сільського господарства, а сьогодні подаємо дослівний, тільки дещо скорочений передрук статейки київської „Пролетарської Правди" п. з. „Активіст, але не наш": „Ще 1929 р. в селі Шубівці, кагарлицького району, утворилася комуна. Під кінець року там по окремих кутках утворилися ще два колективні господарства, ім. Шевченка й ім. Петровського. Але крім справжніх активістів, був у селі Шубівці й іншого ґатунку „активіст" Вовк Іван. 1919 р. Іван Вовк добровільно вступив до петлюрівської армії і був за шофера у петлюрівського міністра Шевця (?!) разом з Петлюрою в Польщу тікав і повернув на Україну з поляками. Дальші роки не виправдали Івана Вовка і на радянську владу він завжди вовком дивився і тільки одну думку мав, якби радянській владі яку шкоду зробити. Якаб кампанія на селі не відбувалась, Вовк завжди з ворожою аґітацією виступав. Коли утворилась у селі комуна та 2 колгоспи, Іван Вовк повів шалену аґітацію проти колективізації: „Колгоспи до добра не доведуть, хто вступив до колгоспу, забирайте своє майно, бо пропаде".

Добре розаґітувавши темних селян, Вовк вирішив пустити їх в рішучий наступ: Одного дня юрба зааґітованих селян, переважно жінок розібрала худобу та порозтягала майно з колгоспу ім. Петровського. Зруйнувавши один колгосп, Вовк тим не задовольнився, а намовляв:

„Ідіть і роженіть другий колгосп!"

І юрба послухала Вовка, пішла в Колгосп ім. Шевченка й не розійшлася доти, доки й той колгосп не було зруйновано. Частково постраждала і шубівська комуна. На зборах колгоспників Вовк намовляв: „Чого ви мовчите? Гукайте: **„Долой радянську владу! Бий голову сільради!"**

Коли міліціонер з двома виконавцями прийшов заарештувати Вовка, їх оточила юрба Вовкових прихильників, а сам Вовк кинувся на міліціонера, повалив його на землю й почав душити, вириваючи зброю. Міліціонер тричі вистрілив у повітря. Вовк не задушив міліціонера лише тому, що вчасно наспів кінний міліціонер, який його врятував.

Незабаром цю справу розглядатиме виїзна сесія київського Окрсуду".

Ось так виглядає справді добровільна колективізація і то в освітленні „Пролетарської Правди", яка в томуж часі трубить про „ентузіязм соціялістичного будівництва".

КЛЬОД ФАРРЕР. 2)

Цикльон.

(Докінчення.)

Він продовжував своє оповідання:

— Так, усі забули „Лисицю", інші та я з ними. Ніхто не чув про неї довгий час! Був тільки один доказ її загибелі, зате переконуючий. Один моряк виловив кусень дошки, на якій можна було відчитати виразно надпис „Л и с"... — останні букви були відірвані. Усі моряки розпізнали відразу надпис і дошку.

„Одного разу поїхав я до Китаю, бо опій тутешнього аптикаря був препоганий і мене закортіло покурити щось порядного... Я відїхав на великім кружляку. Не згадую навіть його назви, бо на ньому стрінуло мене лихо. На Індійському Океані застиг нас цикльон.

„Нас попереджували про це заздалеґідь, але ми так квапилися, що таки поїхали. Командант доручив мені обрахувати, по якій лінії йтиме цей борвій. Ви знаєте, що це нелегка штука. Я поробив ріжні замітки, понаписував цифри і віддав йому свій папір одного вечора, коли ми були вже день у дорозі. Пішов я до своєї кабіни, зачинився і почав курити.

„Спочатку все було гаразд: курив я аж зовсім стемніло. Кораблем кидало сильно, але коли я лежу на тапчані це мені не перешкоджає. Та коли надійшла глибока ніч, я запримітив, що відбувається дещо неприродне. Що це таке було — я не знав. Та я передчував якесь невідоме явище, що наближується до нас. Що хвилини мав я враження, немов би опій змінив свій смак. Що більше: я почував таке, якби дим, що виповнив мою кімнату був уже під впливом чогось зовнішнього і сам починав хилитатися. Та я курив далі. Потемніло зовсім. Через віконце в боці корабля я не встиг доглянути найменшого проміня.

„Хоча опій сам змінявся від чогось, що осьось мало прийти, все-ж таки він загострив мої думки. Я здавав собі ясно справу з того, що нас жде. Нам загрожувала подвійна небезпека. Чому подвійна, я не міг би відповісти, але почував, що на нас сунуть дві смертельні сили. Я відчував їх у бурі, яка розколихувала наш корабель. Зовсім природно, що мені прийшов негайно на думку цикльон. Одночасно відчув я дуже виразно, що наш корабель посувається з права на ліво. Отже мої обчислення були фальшиві. Та я не затримувався довго при цих думках, бо мені стало ясно, що тут справа не в звичайнім цикльоні і обчислення тут ні причому.

„Нараз трапилась страшна річ: лямпа згасла без ніякої причини і довкола мене запанувала жахлива темрява. Я чув, як тріщали меблі, а мій тапчан корчиться, наче переляканий. Одночасно завив вітер. Я зрозумів, що не може бути такий собі звичайний вітер, більше або менше пересунення хвиль воздуху. Цикльон мусів бути живою істотою, думаючою, живучою, яка рішала, чи має розторощити цю нашу лушпину з оріха чи ні.

„Я опянів і хитався на ногах. Усе-ж таки чіпаючись сходів я видобувся на поміст команданта. Кораблем кидало так сильно, що я ледве міг утриматись. Та коли я ввійшов наверх, зойк бурі, наче на вищий знак, нараз замовк. Ми попали без сумніву в середину цикльону, бо знаєте, що в його середині завсіди тихо. Та це місце не є менше безпечне, бо довкола нього кружляє вітер зі скаженою швидкістю.

„Ця зрадлива тиша дала мені змогу стати на ноги і дійти до облавку корабля.

„По воді, що фосфоризувала і була похожа на жалібну хустину вкриту безліччю золотих сліз, крутився при нашім кораблі якийсь другий корабель. Було це вузьке довге судно, якого кадовб ледве виринав з води, а три його щогли торчали так високо, якби хотіли зірвати всі звязки із цим нашим світом. Вони тремтіли, наче переливи світла на воді, а їх верхівя пропадало десь угорі, серед нічної темряви. Зате кадовб цього корабля видко було виразніше, ніж якийнебудь інший, що був би із заліза та дерева. Бачив я також добре, як по помості ходили люди. Вони мали бліді обличча, а їхні одяги були вкриті золотими вишивками. А при цьому всі ці предмети та люди були прозірчасті, так, що я бачив наскрізь через них фосфоричний блеск моря.

„Цей корабель з духами минув нас і ніхто не чув навіть шелесту його машини. Він кружляв довкола себе, а коли його зад підїхав до нас зовсім близько, я побачив, що надпис, який висів на ньому є наполовину зірваний і на ньому залишилися тільки букви „И ц я.

„Він відїзджав поволі. Вітер знову почав скаженіти і відтак я вже не бачив нічого. Для мене стало ясно, що середина живого цикльону веде перед себе мареву потопулого корабля кудись у безвісти.

„Я зійшов із помосту до моєї кабіни і знову почав курити. Опій мав цудкий смак молока, нестерпний. І це мене переляка́ло найбільше з усього".

Він замовк. Із тапчанів ішли голоси ніжних пар, а я вдивлявся в люльку, що знову почала венітм кращим блеском.

На господарські теми.

Анкета у справі сільсько-господарської кризи.

(Покінчення.)

Всі ради сільсько-господарської анкети, уладженої Чехословацькою Земледільською Академією, можуть знайти і у нас приміщення і то напевно з дуже добрим успіхом. Коли хліборобські офери Чехословаччини, маючи власну державу, є за як найдальше йдучою розбудовою *власної добровільної самодопомоги*, то тим більше потрібна вона нам. І нам потрібна тісна планова співпраця всіх українських інституцій і нам потрібний той сильний керуючий сільсько-господарською працею *хліборобський центр*. Хто має бути тим керуючим центром по думці анкети у нас? Ніхто інший, як *Краєве Господарське Товариство „Сільський Господар"* у Львові.

Та чи дбає українська суспільність про цей конечний у теперішній хвилі хліборобський центр? Скільки є членів „Сільського Господаря"? Скільки є діяльних Філій, а скільки Кружків „Сільського Господаря"? Скільки вплатило членських вкладок? Скільки передплачує фаховий орган „Сільського Господаря" і дійсно передплату вплачує та скільки видавництв „Сільського Господаря" поширено між селянами? Відповіди на ці питання сказали би найкраще, як хліборобська нація дбає про свою організацію, на яку час кладе такі тяжкі завдання, вивести хліборбське населення з руїни. Приглядається спокійно, як інституція борикається за своє існування і ставиться до неї вимоги працювати для злагідження сільсько-господарської кризи. Чи можна говорити про тісну співпрацю всіх наших інституцій з „Сільським Господарем"? Стремління до цього вже є, однак ще багато до зроблення в тім напрямку.

Де та наша *агрономічна порада* для наших хліборобів? Обовязок запевнення агрономічної поради для сільського населення взяла на себе українська кооперація. Як вивязалася вона з цього обовязку? В 1929 році працювало вже в краю 37 агрономів. Учинився шум, курси, виклади, досвіди і т. п. аж перелякав сусідів. Частину агрономів виселює польська влада, а другу частину — таки сама кооперація. Сьогодня працює в непевности завтра ще 18 повітових агрономів включно з тими, що стали директорами П. С. К. і перестали займатися агрономічною роботою. Як не що тижня, то найменше що місяця звільняється ще одного агронома з посади. Чи зроблено щонебудь проти цього прямо катастрофального в наслідках стану?

На Загальних Зборах „Центросоюзу" поручено цю справу (що правда в останній точці нарад) представникам „Центросоюзу" і „Маслосоюзу". Загал представників П. С. К. поставився до цієї справи з малими виїмками щонайменше байдуже, а представник снятинської кооперації сказав прямо і щиро, що *„агроном в часі сільської кризи непотрібний"*. Неначе самі хочемо під собою копати пропасть. Посипалися нарікання на агрономів, що не хотять працювати, що не є практиками, що пропагували за багато штучних погноїв і машин і т. п. Багато з тих нарікань були слушними, але ще більше було безосновних. Нарікаємо на своїх агрономів, а не завдамо собі труду приглянутися, чи чужі агрономи кращі, а тут дуже скоро наш погляд змінився би. Та не нарікканням направиться справи, а *доцільною організацією агрономічної праці і забезпеченням цієї праці.*

Чому якраз накладати обовязок удержання агрономів лише на П. С. К., а не на всю українську кооперацію? В минулому році торговельний оборот українських кооператив дійшов кругло до 200 міліонів золотих. Колиби кожна кооператива при купні чи продажі товару на кожних 100 зол. дала на агрономічну працю 50 сот., це принесло би кругло 1 міліон золотих річно, чим можна би добре забезпечити працю *100 агрономів.* Тоді побачила би кооперація, що принесла би зорганізована праця цих 100 агрономів! Чи можна вимагати великих наслідків від теперішньої незорганізованої праці агрономів? Агроном приходить на повіт, якого цілковито не знає. Щоби пізнати докладно повіт і його життя, треба виложити на це кілька літ пильної праці. Та на це нема часу, він мусить працювати, від нього вимагається виготовлення пляну праці. До цього не має наш агроном ніяких місцевих даних. Він не має ніякої фахової бібліотеки, він дуже часто не має навіть столика, де міг би свої записки положити. Чи можна в таких умовах жадати праці? Це те саме, якби казав інжинірові зладити плян без потрібних до цього приладів, або лікареві лічити, не даючи йому можности подбати за відповідні ліки чи приладдя, або адвокатові боронити справи, замикаючи перед ним фахову літературу — закони і розпорядки. В таких умовах кожний працює так, як уважає за відповідне, не маючи погляду на цілість агрономічної праці в краю і не маючи тої певности, чи він на добрій дорозі. Та всеж таки і серед тих тяжких умов праця агрономічна в краю слідна і населення нею дорожить.

Не можна не зробити слушного закиду і нам, самим агрономам. Ми пішли в народ з гаслом *„Хлібороби, організуйтеся"*, *„Хлібороби, дбайте самі про свою долю"*. Ми пішли з тими гаслами в народ, не давши — на жаль — приміру доцільної організації самих себе. Правда, були спроби це зробити. Повстала „Спілка Українських Агрономів" і щож? Самі робимо той промах, перед яким перестерігає чеська анкета: *не сміє бути в кооперації конкуренції.* Щож робить Спілка Агрономів? Центросоюз торгує машинами і Спілка Агрономів торгує машинами. Центросоюз торгує погноями і Спілка Агрономів торгує погноями. Все це робиться без взаїмного порозуміння, а слід за цим розбиття сил і хаос. Велика частина агрономів, що не погоджувалися з методами праці Спілки, лишилася поза Спілкою. Були спроби створяти фахову організацію самих агрономів, та на жаль до цього через недбалість таки самих нас не дійшло. Тому ми агрономи не маємо досі інституції, яка мала би за завдання взяти ініціятиву і пропагувати систематично *розбудову доцільної планової агрономічної праці в краю і її забезпечення.*

Ми чекаємо, щоби це зробив хтось за нас. Іншими словами думаємо так само, як думає більшість наших селян. Кожний поодиноко невдоволений, нарікає, шукає виновників свого невідрадного положення. Находить їх раз в „Сільськім Господарі". Мовляв „Сільський Господар" не дбає про долю агрономів, то знова прямо обвинувачується службовиків „Сільського Господаря": мовляв, мають теплі місця і не дбають про долю товаришів. Дехто піде до редакції одного, чи другого часопису поскаржитися, що він має лише 300 зол. платні, а його товариш 500 зол. Тоді преса стає в обороні слушної справи і появляються цілі шпальти зі „сензаційними", таємно заслоненими вістями про дану інституцію. Однак в нікого нема охоти провірити дійсність.

Ми є в тім щасливім положенню, що за нас давно вже думають другі. Цілий світ змобілізував всі свої сили до поборювання сільсько-господарської кризи. І нам прислухатися хочби до голосу чеської анкети і піти по її вказівках. Всі творчі сили належить змобілізувати до поборювання сільсько-господарської кризи, *розбудовуючи як слід сільсько-господарську організацію „Сільський Господар"*, не залишаючи ані ослаблюючи при цім жадної праці в інших українських установах. Всі українські інституції і кожний член української нації де він не працював би, мусять взяти чинну участь в розбудові сильної працездатної хліборобської організації „Сільський Господар" в тій думці, що від поліпшення долі українського хлібороба залежить життя української нації. Коли і надалі будемо приглядатися спокійно і бездільно подіям, які відограються таки на наших очах, тоді за наслідки цього занедбання мусить понести відповідальність не хто інший, а таки ми самі.

Д-р Михайло Холевчук.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

АНТІН РУДНИЦЬКИЙ. 4)

Через Крим і Кавказ.

(Продовження.)

Зустрічі. — Дельфіни і бресквин. — Пристань Батума. — Носії і готель.

Пароплав „Крим" чотирох-поверховий, на 850 пасажирів дивує мене своєю елеґантною — — більше навіть — комфортною обстановкою. Окрема кабіна, яку дістаю, відповідає справді всяким вимогам людей, що звикли до західно-европейських вигод. Те саме можу сказати про їдальню „першої кляси", про окремі сальони для куреня, для музики і т. д. Не диво, — пароплав будувався в Німеччині, в доках Крупа.

Пливемо при найкращій погоді, при спокійнім морі, так що — всі і все в порядку. Часом у далечіні виринають і скоро знову зникають, більші і менші кораблі. Тут дорога до Малої Азії, до турецьких портів, до Константинополя і далі до — Греції, Порт-Саїду, Александрії.

Ранком, після кількакайцяти-годинної плавби, причалюємо до першого порту: Новоросійська. Побіч з нашим пароплавом стоїть на якорі його близняк, пароход „Ґрузія", який має саме противлежний напрямок: з Батума до Одесси. Пізніше вже, в Харкові, довідуюся, що коли я стояв на покладі „Криму" — в найближчій віддалі, на чердаку „Ґрузії" стояв мій приятель композитор Козицький. Звичайно, один одного не бачив і не догадувався про існування другого в сусідстві.

Жаль, що біля знаменитих кавказьких морських місцевостей, Ґаґрів, Сочів, Сухума, перепливаємо нічю, так, що нічого з них не бачу. За те ранком маю на пароплаві несподіванку: в двох постатях на чердаку заглиблених у хрестикові загадки пізнаю мого доброго знайомого, балетмайстра В., та прімабалеріну Л. Вони з Ґаґрів, всіли на пароплав у ночі, і думають тепер обіхати весь Кавказ — як і я. Преґарно! Отже рішаємо дальшу подорож відбувати разом, і не розставатися „ні в день ні в ночі". Зрештою незабаром до цього дослівно приходить, коли в деяких містах із найбільшим трудом дістаємо для цілого товариства — одну тільки кімнату в готелі.

Користаючи з годинної зупинки пароплаву в Поті, висідаємо на беріг. Чи нас очі не зводять? Ні, це справді кінний трамвай! Ще до того одноторовий, так, що по середині дороги один ваґон мусить чекати на другий з противлежної сторони, щоби розминутися. Їдемо перед себе і попадаємо на базар. Овочів — тьма-тьменна. Брескви, які на Кримі коштували біля 80—90 копійок за фунт, тут 40 коп. — кільо! (Як жаль що не можна зїсти нараз кілька кільо!).

Видно вже мешканців Кавказу, декілька жінок з закритими обличями, мущини при невольній спеці, в „башликах" завинених довкола голови, або в футряних папахах. Дивлячись на них стає ще горячіше... Незвичайно приємна плавба на пароплаві, після 48 годин, відколи я покинув Ялту, добігає до кінця. Всі вдоволені прогулькою крім одної дами в нашому товаристві, яка невдоволена тим, що замало, каже, бачила плаваючих за пароплавом дельфінів. Але врешті спогад про брескви — 40 коп. кільо! — і надія, що на Кавказі вони будуть ще дешевші, сильніші від дельфінів.

У найкращім гуморі впливаємо поміж кораблями всяких країв — бачимо назви і прапори італійські, німецькі, англійські, шведські і інші — до пристані в Батумі. Крик, гам, гармідер, слова на ріжних мовах, які долітають до вуха, бруд і безладдя — є тут усі ознаки усіх портів, а східних передовсім. Коли сходимо на беріг, кидається на нас і наші клунки десяток диких постатей. Своїм тяжким ворогам бажаю стрінутись з одною з них у темній вулиці. Те, що на них є, далеке від поняття „вбрання"; — дико вимахують руками, виривають нам валізки з рук і собі взаємно, гукають дикими голосами у мові, в якій тільки завдяки спеціяльному талантові можна дочутися якихсь поперекручуваних російських слів, оферують нам свої послуги: віднести наші річи до готелю. Одним словом: курди!

Врешті одному з них, завдяки більшій зручности рук, більшій силі мязів і грізнішим очам, що кружляють вдається стати „паном ситуації" — себто прогнати конкурентів. В одну мить всі наші валізки — є їх щось пять чи шість — лежать на його спині, а в другу мить все те звязане, прикріплене і готове до дороги. Сам курд зовсім зникає під тим цілим тягарем, але впевняє нас, що це взагалі не тягар, що звичайно доводиться носити й вдвоє більше. Як він то робить — не знаю, але вірю, що говорить правду.

Їдемо від готелю до готелю — всюди безуспішно. Переповнено! Нарешті в якомусь підозрілому маленькому готелі (і це має бути готель?!) пропонують нам кімнату за страховинну ціну: 15 рублів в день! При тому господар, товстий вірменин, впевняє нас, що він на цьому готелі нічогісінько не заробляє! Ситуація безвихідна: — лишитись у Батумі і хочеться, і треба, бо і так не знаємо ще коли, куди і як поїдемо, отже мусимо взяти кімнату і ціле товариство мусить у ній приміститися. На щастя, наш добрий настрій не терпить ні трохи під тими „ударами долі". Навпаки, ще покращав, коли показується, що щоби трафити до деяких необхідних убікацій, треба передтим нарисувати собі топоґрафічну карту!

Хоча вже вечоріє, їдемо над море, купатись. А щойно потім через надморський бульвар, засаджений по обох боках пальмами, їдемо до міста.

(Продовження буде.)

НОВИНКИ

— **Робітня футер Юліяна Глушевського** перенесена на вул. Коперника 16. 2296 27-?

— **Черче.** Дирекція Мінерального Живця Черче подає до відома, що від дня 20. серпня починається третій сезон, в якому ціни купелів та удержання знижені. III-ий сезон триває до кінця вересня. 258 2-3

— **Українська делегація на Кооперативний Конгрес у Відні.** Від 16. до 23. ц. м. відбудеться у Відні курс Міжнародньої Кооперативної Школи. Безпосередньо після курсу відбудеться — від 23. до 30. ц. м. — Міжнародній Кооперативний Конгрес. Щоби ще взяти участь у названому курсі й потім у конгресі, виїхали вчора до Відня гол. ред. „Діла" Василь Мудрий, гол. ред. „Господарсько-Кооперативного Часопису" інж. Евген Храпливий і гол. ред. „Кооперативної Республики" д-р Карло Коберський. Решта української делегації з послом Остапом Луцьким на чолі виїде в найблищчих днях.

— **В справі малювання церкви в Підкамені к. Бродів,** про що у нас була згадка перед кількома днями, дістали ми широке вияснення справи від тамошнього пароха о. Михайла Ваврика, з якого виходить, що він перед приступленням до малювання церкви засягнув ради — по думці розпорядку Митр. Консисторії — в артиста-маляря п. Мих. Осінчука, якого на прохання пароха поручила Митр. Консисторія письмом з 25. V. ц. р. І дійсно п. Осінчук приїхав на місце до Підкаменя, оглянув церкву і дав свої вказівки, але сам малювання церкви не обняв. Тоді о. Ваврик став оглядатися за іншим відповідним артистом-малярем. На прохання, вислане до о. крил. Громницького, тернопільського пароха, поручив він п. Кучера з Тернополя, котрий малював церкву Р. І. Х. в Тернополі, церкву в Петрикові, пов. Тернопіль і багато інших. Таким робом малювання церкви в Підкамені обняв п. Кучера і приступив до праці на основі вказівок, даних о. парохові знавцем, аби те малювання випало пляново і стилево. Але тому, що не предложено начерку малювання церкви Консерваторському Урядові до затвердження, на чийсь донос припинено малювання до часу затвердження того начерку Консерваторським Урядом і Митр. Консисторією. Після того праця піде дальше без перепон і є надія, що діло буде доведене до кінця без ніякого знеохочення парохіян до жертвенности. При цьому о. парох Ваврик заувважує, що обдирати церкву з досі переведеного малювання не прийдеться, бо малювання церкви ще не розпочато, а захристії, до половини помальованої, хіба ніхто не скаже обдрапувати. Кінчить о. Ваврик своє вияснення так: „Своєю новинкою зробив дописувач мимоволі одно добре діло, а саме пригадав, що Митр. Консисторія хоче піднести культурну та мистецьку вартість обрядового малярства і тому розпорядила, аби в цій справі йти за їх вказівками. Це я пригадую на отсьому місці отцям парохам і церковним комітетам, аби не мали колись непотрібних трудношів".

— **Загніваний батько.** В селі Порохниці в Коломийщині багатий господар Іван Курилюк загнівався на свого 14-літнього сина одинака і кинув ним до землі так міцно, що той помер на місці. Курилюк знаний у селі як людина нервова і вибухової вдачі. Його арештовано.

— **Зміни в старостах.** Як довідуємося, коломийський староста Скварчинський буде перенесений до Кракова на місце краківського старости Помяновського.

— **Втопились у Дніпрі.** Київська преса пише, що підчас бурі серед купальників на Дніпрі виникла паніка й сотні осіб кинулись втікати на човнах. Наслідком паніки, коли купальники сідали до човнів, коло водної стації втопилось 7 осіб. Від натиску сили людей поломились на човнах поруча і десять купальників упало до води, вирятувано тільки 3 особи. Трупи виловили матроси та водолази. В цій справі було надзвичайне засідання Окрвиконкому.

— **Як то було на Богданівці?** Вчора писали ми про родинну трагедію на Богданівці під Львовом, сьогодні подаємо ближчі відомости про цю справу: Слідство виявило, що екзекутор Слівінський хоч був від своєї жінки багато молодший, жив із нею в любові й великій згоді. Слівінська по пологах довший час хорувала і була щораз більше нервова й докучала чоловікові. Лікар заборонив їй працювати фізично, але вона не слухала лікаря ні просьб чоловіка та робила сама і найтяжчу домашню роботу. Критичного дня Слівінський вернув до дому трохи п'яний і побачивши, що його жінка хоч хора,

Клеветників під суд!

Скарга проти Ю. Цісика за клевету.

Отримуємо слідуюче повідомлення:

„У звязку з останньою кампанією у справі „Центросоюзу" подаю до відома, що п. Юліян Шепарович, директор „Центросоюзу", вніс через мою канцелярію проти Юліяна Цісика карне донесення за клевету. Львів, дня 15. серпня 1930. Д-р Степан Шухевич".

Від себе зауважуємо, що містимо повищу заяву д-ра Степана Шухевича з правдивим вдоволенням. Ми ніколи не мали найменших сумнівів щодо клеветницького характеру „ревеляцій", виходячи хочби з засадничого заложення, що не заслугують на віру обвинувачення, які походять від людини, яка раз уже якнайстрашніше завела довіря та зложила ним. Не можна вірити людині, яка будучи головним бухгальтером у великій господарській інституції, разом з другим урядовцем змальверсувала на шкоду довіреної їй установи кількадесять тисяч золотих!

працює, почав з нею сварку, порозбивав тарілки, лямпу, а коли жінка відгрожувалась йому, він вхопив револьвер, убив її і смертельно поранив себе. Перші відомости про те, що стріляла Слівінська, були неправдиві. Причиною трагедії був нетверезий стан Слівінського та хвилеве зденервування, яке вложило йому револьвер до руки та наказало вбити жінку, яку він дуже любив і тепер жалує за нею.

— **Консуль у вязниці.** У Сан Франціско суд засудив китайського консуля Као Янг на 6 літ вязниці, а його жінку на 4 роки та на 5.000 долярів грошевої кари за тайну продажу опія і кокаїни. Цей китайський консуль перепачковував свої товари з Китаю і продавав американським спекулянтам. Консуль і його жінка перебули вже 6 місяців у слідчій вязниці.

— **Запізно виявлена зрада.** На одному передмістю в Парижі в глухій закутині висіла на будинку поштова скринка, така старенька і знищена, що до неї мало хто кидав листи, а така незамітна, що про неї забували й поштові уряди та не виймали з неї листів. Аж ось недавно один панисько віхав мотоциклем на ту скринку, розбив її і поштові урядники запримітили, що ця скринка має шілини, в яких лежать листи — з перед 30 літ. Всі ці листи вислано тепер адресатам і це декому не вийшло на добро: Пані Форель, яка якраз обходила своє срібне весілля і дуже хвалила свого чоловіка, що він за все життя був їй дуже вірний та любив її, дістала лист із 1905 р., а з цього листа, писаного невідомою особою, довідалась, що пан Форель не такий то святий, як це здавалось його жінці: Він мав любовницю, гарненьку артистку з кабарету. Обурена п. Форель пішла до кабарету, щоби помститись на суперниці, але довідалась, що вона вмерла перед кількома роками. Та всеж лист із 1905 р. попсував подружнє щастя сивоголових панства Форель.

— **Химери вульканів.** З Льондону пишуть, що остров Анак, який лежить близько вулькану Кракатао, минулого тижня був пірнув під море, тепер від вибуху вулькану виринув наново над поверхню моря. Давніше цей остров виставав 58 м. понад морем, а тепер вже тільки 10 м., так що на ньому голі мешкати. Кракатао вибухає тепер дуже часто й остров Анак можливо знову піде під воду.

— **Затоплений корабель.** На китайській ріці Ксікінг затонув корабель, що плив з Гонконгу. В катастрофі згинуло 70 осіб, в тому 2 жінки і кількоро дітей. Корабель затонув від вибуху міни, підложеної піратами, які недавно жадали від власника цього корабля виплатити їм більшу суму, чого власник корабля не вчинив.

Зміна на становищі більшов. посла в Варшаві.

З Варшави повідомляють, що вже в найблищих днях наступить зміна на становищі надзвичайного посла СРСР у Варшаві. Дотеперішній посол Овсієнко покидає Варшаву в найблищих днях. Його прощання з членами диплматичного корпусу насуває підозріння, що він вже неповерне на своє становище у Варшаві.

Розгромлення повстанців афридів.

З Сімлі надійшли вістки, що африди втікають з під Пешавару. В околицях міста залишилося ще біля 1200 повстанців. Англійці ведуть енергійну акцію, щоб повстання здавити. Тому в цілому окрузі міста Пешавару проголошено воєнний стан. В багатьох випадках африди нападають на села. Селяни в переполосі втікають зі сіл. В деяких селах одначе дають афридам охорону і поживу. Африди намагаються оминути зустрічі з англ. військом.

Зі спортового життя.

Україна—Гасмонея 3:3 (1:1).

Україна в складі: Ревера, Грещук, Скреґота; Борсук, Цимбала, Бутель II.; Підлісецький, Магоцький, Кобзяр, Петрів, Воробець. Гасмонея в своєму найсильнішому складі зі Штаєрманом на середині нападу.

В першій половині перевага української дружини, в другій гра більше вирівнана, хоч і в тому часі Україна мала більше гри як Гасмонея. В загальному українська одинацятка грала амбітно і з вервою і виявилася дружиною вирівняною у всіх частях. Добре і доцільно працював особливо напад, маючи солідну допомогу в помочі й обороні, хоч слід признати, що Кобзяр не мав якось того дня щастя, а Петрів віддавав за часто анемічні стріли з великої віддалі. Також Магоцький не міг довго розіґратися і щойно пізніше достроївся до своїх партнерів. Воробець і Підлісецький працювали на крилах дуже доцільно, особливож гарно списувався Воробець, що мав проти себе такого сильного й певного грача, як Бірнбах, з яким давав собі раду. З помочі найліпший був Борсук, дещо слабші цим разом Бутель II. і Цимбала. Оборона України певна, Ревера на воротах міг може відбити першого голя.

Ворота для України здобули: Петрів гарною головкою (після вільного Скреготи) в 15 мін. першої половини, а в другій половині Магоцький і Воробець. Для Гасмонеї всі три голі стріляв Штаєрман, в тому два з вільного. Суддя п. Зееман цим разом диктував не зовсім оправдані вільні проти України і не добачив сфовловання Воробця Бірнбахом перед самими воротами Гасмонеї; цими рішеннями позбавив українську дружину перемоги. До того закінчив змагання три мінути за скоро, саме в моменті, коли Україна зірвалася до атаки під ворота Гасмонеї. Видців до 1.500, що реагували дуже живо на всі потягнення на грищі.

Керулет—Погонь 5:3 (2:0).

Угорська дружина Керулет мала підчас цілої гри перевагу над Погонею. Керулет перевищав Погонь своєю знаменитою технікою, тактикою, грою головою та скорою орієнтацією. Тому в першій половині перевага цілковито по їх стороні. Після перерви Погонь намагається вирівнати два голі і накидає темпо. Гра Погоні була брутальною. Суддя Гуліч. Видців небагато.

Лігові змагання.

Варшава. Польонія—Чорні 6:0 (2:0).

А-клясові змагання.

Львів. Чорні І Б—Лехія 6:0 (0:0).
Львів. Світезь—Ревера 4:2 (0:2).
Золочів. Погонь І Б—Ямна 4:2 (0:0).

Дописи.

МЕДИНИЧІ. (В яких обставинах працює сокільська молодь). В яких обставинах приходиться працювати нашим людям по селах, свідчить найкраще факт, яких — на жаль — тепер більше і тому його подаємо: Дня 23. червня розвязала влада тов. „Сокіл" в Мединичах, дрогобицького повіту, яке виконувало функції пожежної сторожі в селі. Потім взялися намовляти соколів, щоб вони записалися до „стражи пожарної", та ніхто з них цього не зробив. Аж якось дня 27. червня повстав у селі в стодолі зі збіжем вогонь, який вибух опівночі в год. 1., а члени „Сокола", що випадково переходили селом, кинулися на ратунок. Стодолу окружали будинки у віддалі не більше 5 метрів, що утруднювало ситуацію. Соколи розбудили сплячого в горіючій хаті господаря і почали гасити огонь без сикавки. Сусідні будинки врятували, сиплючи на дахи хат пісок і прикриваючи мокрими веретами. Дівчата носили воду, котра була віддалена 1/5 км. від місця пожежі. Щойно в 3. годині приїхала на місце місцева „страж пожарна", коли вже пожежа була вгашена. Прибув і постерунковий Генсьоровський, котрий зачав „урядувати", а сурмовий „стражи" на гвалт трубіти, хоч вогонь був уже погашений. Тай пощо було трубіти, коли не було сикавки, бо сикавки зі собою не взяли? Як свідки на повищий випадок можуть служити Коваль Михайло, Олейнік Михайло та пошкодована Каська Михаль. Вкінці привезено сикавку, котру тахи давні соколи взяли в руки і вгасили тліюче ще збіжє. Так отже розвязується „Соколи", хоч вони виконують свої чинности, а примикається очі і не карається тих, яких обовязком було бути першими при вогні.

МИЛОВАННЯ. (Ювилейний концерт у честь Митрополита. — В память о. Миколи Бачинського). Заходом Товариства Вакаційних Осель у Львові устроїла діноча оселя в Милованні дня 29. липня ц. р. святочний ювилейний концерт у честь Ексцеленції Митрополита, як свого Оснувателя, Покровителя і Добродія. По відправленні Служби Божої місцевим парохом о. Блавацьким почалася в год. 11·30 у викладовій салі рільничої школи святочна академія „Молитвою", виконаною дівочим хором вакаційної оселі. Вступне слово, в якому згадано про вагу свята, що припало саме в день уродин Ексц. Митрополита Андрея, якому Товариство завдячує щорічний побут оселі в Милованні, виголосила голова Т-ва Вакаційних Осель п. О. Бачинська, що спеціяльно прибула на це свято до Миловання. Короткий реферат про життя, діяльність і заслуги Митрополита виголосив один з курсантів місцевої господарсько-рільничої школи, оснування якої є одним з перших придбань і жертв Достойного Ювилята. Дальші точки програми виповнили продукції дівчат-оселянок, на що зложилися співи і декламації, промова місцевого пароха і відспівання Ювилятові многоліття. Серед піднесеного настрою закінчилося це свято гимном „Ще не вмерла", а по академії вислано Достойному Ювилятові привітно-поздоровну телеграму до Підлютого, де тепер перебуває Митрополит на відпочинку. Старанну підготовку, совісне виконання всіх точок програми і зрозуміння ваги цього великого торжества серед маленької дітвори завдячує згадане свято передовсім управительці оселі, п. Кузиковій та її помічницям. Салю виповнила запрошена місцева й замісцева, духовна і світська інтелігенція та курсанти господарської школи під проводом своєї управи. — Другого дня, в середу, з нагоди 25-ліття Т-ва Вакаційних Осель помянуло Товариство память свого почесного члена бл. п. о. Миколу Бачинського, бувшого пароха Миловання. Поминальні Служби Божі і панахиду над могилою Покійного відправили: парох Стриганець о. С. Левицький і місцевий парох о. Блавацький. По відправі в церкві промовив о. Левицький, як колишній товариш і сусід о. М. Бачинського, до зібраних на богослуженні оселянок, при чому згадав благородну любов і опіку, яку виявляв Покійний при кождочасному побуті оселі в його парохії та завізвав їх, щоб на все заховали у своїх вдячних серцях дорогу память колишнього доброго опікуна і батька оселевої дітвори. В дальших своїх словах загрів проповідник ту наймолодшу авдиторію до горячої вдячности своїм теперішнім добродіям і опікунам та побажав їм прикінці, щоби всі вони росли у вірі й ласці Божій для добра і слави українського народу. — **Учасник.**

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 15. ц. м. масло експортове 4·50 зол.; десерове 4·40 зол.; літра молока 25 сотиків; літра сметани 1·30 зол.; копа яєць 6·20 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр: Замкнений.

Малий Міський Театр:
Субота, год. 8. веч. „Грім із ясного неба" Кеджинського.
Неділя, год. 8. веч. „Грім із ясного неба" Кеджинського.

Кіна.

АПОЛЬО: Анджеліта.
КАСІНО: Симфонія змислів, та біле пекло з Піз Палю.
КОЛЬОСЕЙ: Нечниве.
КОПЕРНИК: Пат і Паташон — королі моди і невелика банда.
ЛЕВ: З причини відновлення салі й інсталяції звукового апарату кіно зачинене.
МАРУСЕНЬКА: Пат і Паташон — королі моди і невелика банда.
ОАЗА: Брати.
ПАЛЯС: Біді тіни.
ПАН: Ніч божевільного і мистець безличности.
ПАСАЖ: „Дальші пригоди Тажана і звукові додатки.
ПРОМІНЬ: З причини реконструкції замкнено.
СТІЛЕВЕ: Князь жебраком.
ФАТАМОРГАНА: Поворот з неволі.
ХИМЕРА: Кандидатки до розводу.
УТІХА: Розбійник (Род ля Рок) і Пат та Паташон ідуть зайцем.

Програма радіо.

Неділя 17. VIII. 1930.

Варшава (1411,7) 12.10 Грамофонові плити. **Гельсінгфорс** (221,4) 9·00 Богослуження. **Льондон** (356,3) 16·30 Концерт. **Берлін** (418) 15·40 Органи. **Стокгольм** (436) 11·00 Богослуження. **Рим** (441) 13·30. Радіоквінтет. **Лянгенберг** (473) 9·00 Богослуження. **Прага** (487) 11·00 Концерт. **Міляно** (501) 16·15 Комедія, **Брюссель**(509) 10·00 Програма для дітей. **Відень** (516,3) 19·10 Скрипкові сонати. **Мюнхен** (533) 15·00 Концерт цитр. **Будапешт** (550) 11·15 Греко-кат. богослуження. **Харків** (1304) 19·00. Оркестра. **Париж** (1725) 13·30 Богослуження.

Понеділок 18. VIII. 1930.

Варшава (1411,7) 20·15 Концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·30 Спів. **Льондон** (356,3) 14·00 Музика з готелю. **Берлін** (418) 16·30 Сонати Бранса. **Стокгольм** (436) 19·40 Шведські пісні. **Рим** (441) 13·30. Легка музика. **Лянгенберг** (473) 13·05 Радіооркестра. **Прага** (487) 12·20 Оркестра. **Міляно** (501) 17·00 Музичні продукції. **Брюссель** (509) 19·30 Радіотріо. **Відень** (516,3) 11·00 Грамофонові плити. **Рига** (525) 17·00 Концерт плит. **Мюнхен** (533) 12·30 Грамофонові плити. **Будапешт** (550) 12·05 Радіоквартет. **Москва** (825) 9·00 Концерт. **Харків** (1304) 19·00 Концерт. **Париж** (1725) 16·45 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Український Театр „Кооператива" у Львові. Український Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові:
Старий Самбір:
17. VIII. „Ой, не ходи Грицю".
18. VIII. Меді.
На відкриття сезону театрального 1930/31 в Станиславові приготовляє театр історичну пєсу на 5 дій Старицької-Черняхівської п. з. „Гетьман Дорошенко" і оперетку на 3 дії „Прекрасна Олена". Музика Оффенбаха. 2392

Новий Український Театр дир. П. Карабіневича. 246
Бібрка:
17. VIII. Пан Твардовський.
Перемишляни:
18. VIII. Шлях до пекла.
19. VIII. Танок Венери.
Поморяни:
20. VIII. Шлях до пекла.
21. VIII. Танок Венери.
До Т-ру заангажовані артисти Т-ру Стадника п. Кемпова і Кемпа.

Додаткові вступні іспити до кл. I—VII на шк. рік 1930/31 відбуватимуться в прив. гімназії коед. ім. Тараса Шевченка в Городенці в днях 29. і 30. серпня та 1. 2. і 3. вересня 1930. — **Управа.** 229 2—2

Вписи до української прив. гімназії в Яворові з правом прилюдности відбудуться від 29. серпня до 2. вересня 1930. — **Управа.** 230 3—3

Вписи до філії Музичного Інституту ім. М. Лисенка в Яворові наділеного правом звороту шкільної оплати за діти урядовців відбудуться від 29. серпня до 2. вересня 1930. — **Управа.** 230 3—3

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ПАННОЧКИ з ліпшої родини (найрадше 13—14 літні) найдуть приміщення близько гімназії СС. Василіянок і школи Р. Ш. у Львові. Пяніно до вжитку. Зголошення до Адміністрації „Діла" під М. М., або особисті Длугоша 25. партер. 2590 3—4

СТАНЦІЯ для гімназистки з ліпшого дому. — Також окремий покій з комфортом з харчем або без. Карпинського 9. II пов. ліворуч. 220 2—2

ПОМЕШКАННЯ і першорядне удержання для панночок. Зголошення: Гонзінова, Тарновського 86 партер. 2595 4—4

Др. І ІНЖ. СТУДІЇ ВИЖЧІ всіх вид. гум. і техн. на висш. школ. закорд. Вид. пригот. і можл. студ. in absentia (кореспонд.) Просп.: Secrétariat académique (Dpt. 7) Rue Montmartre, 142, Paris. 2534 7—10

ТОЛОЧУ ДЕСЕНІ на аксамітах і на плюшевих плащах навіть старих, знищених; відсвіжую, чищу, переробляю. Волянська, Львів, Собіського 12, тел. 17-04. 232а 2-?

ПРИЙМУ УЧЕНИЦІ з інтелігентного дому на станцію. Зголошення від 27. ц. м. під А. К. в Адміністрації. 257 1-2

НОТАРІЯЛЬНИЙ КАНДИДАТ (іспит.) змінить посаду. Зголошення з евентуальними услівями до Адміністрації „Діла" під „Нотаріят". 232 2—3

ПРИЙМУ на станцію панночки, фортепян до диспозиції, мешкання в середмістю. Листовні зголошення з чемности приймає Е. Гвоздецька, Крилос, п. Галич. 247 2—3

ХЛОПЦЯ зі Львова прийме на практику галянтерія і парфумерія „GENEWA", Львів, Ринок 37. 253 2-3

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники переробляємо на ручні. 2468

РУТИНОВАНИЙ адвокатський конципієнт шукає заняття з днем 1. X, згл. 1. XI. ц. р. Зголошення: Poste restante. Д-р К. Третяк, Золочів. 260 2-3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.